

Prof. Dr. Ümit
Gücenme Gençoğlu

Öğr. Gör. Dr.
Gülsün İşseveroğlu

Türkiye’de Meslek Yüksekokullarındaki Eğitimin Muhasebe Mesleğine Katkısı Üzerine Bir Araştırma

Prof. Dr. Ümit Gücenme GENÇOĞLU

Uludağ Üniversitesi, İİBF.

Öğr. Gör. Dr. Gülsün İŞSEVEROĞLU

Uludağ Üniversitesi, Mustafakemalpaşa MYO

Özet

Yüksek öğrenim içinde sayıları her geçen gün artan meslek yüksekokullarında öncelikle artan öğrenci sayılarının doğurduğu zorunlu ihtiyaçlar karşılanmakta, eğitimde nitelik sorunu önemini korumaktadır. Bu çalışmada ara eleman yetiştirme misyonunu üstlenen meslek yüksekokullarının muhasebe programları mezunlarının muhasebe mesleğine yönelme oranı, başarı oranı ve bu eğitim kurumlarının muhasebe mesleğine katkısı araştırılmaktadır. Ön lisans mezunlarının eğitim aldığı meslek yüksekokullarındaki muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla bölgeler itibariyle staja başlama sınav sonuçları ele alınmıştır. Bu çalışmalar için gerekli istatistiksel bilgiler TÜRMOB bünyesindeki TESMER kaynaklarından ve faaliyet raporundan elde edilmiştir. “TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi- TESMER” tarafından staja başlama sınavı, 2005 Ocak ayında başlatıldığından, araştırmada, 2004-2008 yılları arasında muhasebe programlarının bulunduğu bölgelerdeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odalarına staj için başvurular eğitim durumları itibariyle ele alınmış, ön lisans mezunlarının staja başlama sınav sonuçlarındaki başarı oranındaki artış ile bölgede bulunan muhasebe programları sayısındaki artış karşılaştırılmıştır. Çalışmada en son 2008 yılı verilerinin kullanılmasının nedeni, 3568 Sayılı meslek Yasası’nda 2008 yılında yapılan değişiklikle ön lisans mezunları için ilk seçenek olan “Serbest Muhasebeci” unvanının kaldırılmasıdır. 2008 yılı itibariyle bölgelerdeki devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesindeki meslek yüksekokullarının muhasebe programlarını gösteren liste YÖK istatistiklerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Meslek Yüksek Okulları, muhasebe eğitimi.

JEL Sınıflaması: M41, I22.

Abstract (A Research on The Contribution of Education in Vocational Schools in Turkey to Accounting)

In vocational schools whose numbers are increasing gradually in higher education, vital needs which are caused by increasing number of students are fulfilled primarily and quality problem in education maintains its importance. In this research, the graduates of accounting programs in vocational schools tend to accounting profession, their success rate and the contribution of these educational institutions to accounting profession is researched. With the aim of evaluating the accounting education in vocational schools in which associate degree students are educated, the in training exam results were taken into account regionally. The necessary statistic data for this study come from TESMER resources (in the structure of TÜRMOB) and the activity report. “Starting Training Examination” by “TÜRMOB the basic and practical training center –TESMER” was launched in Jan,

2005; thus, in this research the applications for in training to the chambers of certified public accountants in the regions in which accounting programs are held between 2004-2008 are treated by

considering their education. The increase in the success rate of in training exam results of students who have associate degree is compared to the number of accounting programs in those regions. The "public accountant" title was revized in accordance with The Law No: 3568 in 2008; for this reason, the latest data in this research are obtained in 2008. The list showing the accounting programs in vocational schools in state and foundation universities in the regions are arranged as from 2008 with the help of YOK statistics.

Key Words: Vocational schools, accounting education.

JEL Classification: M41, I22.

1. Giriş

Ülkemizde eğitim sisteminin sınav odaklı bir yapıda olması, sınav hazırlıklarına önemli harcamalar yapılmasına ve genellikle eğitimden beklenen amaçlara ulaşamamasına neden olmaktadır. Yüksek öğrenim içinde sayıları her geçen gün artan meslek yüksekokullarında da ayrılan kaynaklarla öncelikle artan öğrenci sayılarının doğurduğu zorunlu ihtiyaçlar karşılanmakta, eğitimde nitelik sorunu önemini korumaktadır. Eğitimde kalitenin artırılabilmesi için eğitim programlarının yenilenmesi ve bu programlar ile uyumlu fiziki altyapı, donanım ve eğitmen niteliklerinin geliştirilmesi ve eğitime ayrılan kaynakların daha etkin kullanımı ihtiyacı devam etmektedir.

Meslek yüksekokullarındaki muhasebe programlarının, muhasebe mesleğine katkısını değerlendirmek amacıyla hazırlanan bu çalışmada, bölgeler itibariyle 2004 yılından 2008 yılına muhasebe programlarındaki artış oranı, staja başlama sınavı başarı oranlarındaki artış oranı ile karşılaştırılmıştır. Bu amaçla 2004-2008 yılları arasında muhasebe programlarının bulunduğu bölgelerdeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odalarına staj için başvurular eğitim durumları itibariyle ele alınmıştır. Gerekli istatistikî bilgiler TÜRMOB bünyesindeki TESMER kaynaklarından ve faaliyet raporundan elde edilmiştir. 2004 ve 2008 yılı itibariyle bölgelerdeki meslek yüksekokullarının muhasebe programlarını gösteren liste YÖK'

istatistiklerinden sağlanmıştır. Çalışmada en son 2008 yılı verilerinin kullanılmasının nedeni, 3568 Sayılı meslek Yasası'nda 2008 yılında yapılan değişiklikle ön lisans mezunları için ilk seçenek olan "Serbest Muhasebeci" unvanının kaldırılmasıdır. Ara eleman yetiştirme misyonunu üstlenen meslek yüksekokullarının muhasebe programları mezunlarının 2004-2008 yılları arasında hangi oranda muhasebe mesleğine yöneldiği ve hangi oranda başarılı olduğu değerlendirilmesi ile meslek yüksekokullarındaki muhasebe eğitiminin sorgulanması amaçlanmaktadır.

2. Ön Lisans Eğitiminin Yeterliliği ve Muhasebe Mesleğinde Eğitimin Önemi

Meslek yüksekokullarının kuruluş misyonu, toplumun ve işyerlerinin arzu ettiği yetişmiş insan gücüne olan ihtiyacına yanıt vermesi olmuştur. Bu bakımdan mesleki ve teknik eğitimlere ağırlık verilerek, programını tamamlayan kişilerin hızla iş dünyasındaki seçkin yerini alması amaçlanmıştır. Üniversitelere bağlı meslek yüksekokulları(MYO.), iş ve ekonomi dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesini planlamıştır.

Ülkemizde 3568 sayılı meslek yasası, 13 Haziran 1989'da "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" adıyla Resmi Gazete'de yayımlanmış, 2008 yılında Kanun üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Mesleki Eğitim Programına Giriş Koşulları'nın belirtildiği 1 nolu UMES (Ulus-

lararası Muhasebeci Eğitim Standardı) paralelinde 3568 Sayılı meslek yasası 26.07.2008 tarihinde güncellenmiş ve bu tarihten sonra mesleğe ilk adım için fakülte mezunu olma zorunluluğu getirilmiş, Türkiye'ye özgü olan "Serbest Muhasebeci" unvanı kaldırılarak yıllarca süregelen Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ikilemine son verilmiştir. Ayrıca staj süresinin uzatılması ve mesleğe sınavsız geçişlerin kaldırılmasıyla mesleğin eğitim düzeyi yükseltilmiştir.

90'lı yılların başından itibaren yasayla tanımlanan muhasebe mesleği ile ilgili gelişmeler yaklaşık 20 yıllık bir geçmişe sahiptir. 1993'te Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Temel Eğitim Staj Merkezi'ni (TESMER) faaliyete geçirmiş, böylece yüksek öğretim dışında, muhasebe mesleği adaylarının eğitimi ile ilgili ilk kurumsal adım atılmıştır.

Türkiye'de Yüksek Öğretim içerisinde önemli yere sahip olan meslek yüksekokullarının sayısı gün geçtikçe artmakta ve artan sayıyla birlikte yaşanan sorunlar da çözülmeyi beklemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı arasında 14.08.2002 tarihinde imzalanmış protokol gereğince, program bütünlüğü ve devamlılığı esas alınarak meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik orta öğretim kurumları arasındaki METEB projesi olarak adlandırılan işbirliği çerçevesinde 2002-2003 döneminde ilk olarak MYO'na ticaret liselerinden sınavsız geçiş sistemi başlamıştır. Fakat bu açılım eğitim-öğretimin kalitesini düşürmüştü ve beraberinde bir çok sorunu da getirmiştir. Kızgın'ın (2005) yılında MYO'na sınavsız geçiş sistemi ile gelen öğrencilerinin başarı durumları üzerine yaptığı çalışmada; sınavsız olarak doğrudan MYO'larına gelen öğrencilerin okudukları

programlara göre başarıları, sınavla gelen öğrencilerle karşılaştırılmış ve muhasebe eğitimi programı dahil incelenen tüm programlarda sınavsız gelen öğrenciler daha başarısız bulunmuştur.¹ MYO'larındaki muhasebe eğitiminin sorgulandığı diğer araştırmalarda ise, bu kurumlardaki muhasebe eğitimi ile muhasebe uygulamaları arasında süre gelen açığın giderek arttığı, muhasebe meslek mensuplarının yeni gelişmelere uyumlu şekilde faaliyet göstermesi zorunluluğuna paralel olarak eğitim kurumlarının ve eğitimcilerin bu gelişmelere uyum sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.²

Muhasebe meslek mensuplarının teknik muhasebe bilgisine sahip olmasının yanında, danışmanlık, finansal analiz yapabilme gibi becerilere sahip olmaları gerektiğinden, muhasebe eğitiminin temel eğitim ötesine geçme zorunluluğu bulunmaktadır. Muhasebe mesleğinin dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ilerlemesi ve geliştirilmesi ihtiyacı nedeniyle TÜRMOB bünyesindeki TESMER, ruhsat alma öncesi eğitim ve meslek mensuplarının sürekli eğitimi konularında uluslararası gelişmelere paralel düzenlemeler yapmaktadır. Bu kapsamda yapılan staja başlama değerlendirmeleri önem taşımaktadır. Nitekim, büyük çoğunluğunu lisans ve yüksek li-

¹ Yıldırım Kızgın, "Sınavsız Geçiş (METEB) Sistemi İle Gelen Öğrencilerin Başarılarının İstatistiksel Analizi: Muğla Üniversitesi Muğla Meslek Yüksekokulu Örneği", "İs, Güç", Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, Haziran 2005, s.124-126.

² Mehmet Gençtürk, Yusuf Demir, Oğuzhan Çarıkçı, "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Finans Eğitimi Bakış Açılımları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama" Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF dergisi, 2008 Cilt.13, Sayı 1, s. 209-228; Recep Pekdemir, "Meslek Yüksekokulları ve Bu Okullarda Okutulan Muhasebe Derslerinin Durumu", İÜ İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergisi Yıl 12 (Şubat-Mayıs 1986), s.55.

sans mezunlarının oluşturduğu aday meslek mensuplarının, staj sonunda başarmak zorunda oldukları yeterlilik sınavındaki başarı da, yüksek öğrenimde aldıkları eğitim ile doğru orantılıdır. Bu nedenle, ilgili yüksek öğrenim kurumlarının eğitim kalitesinin artırılması ve çağın gereksinimlerine cevap vermesi mesleğin gelişimi açısından son derece önemlidir.

3. Ülkemizde Meslek Yüksek Okullarının ve Muhasebe Programlarının Bölgelere Dağılımı

Ara elaman ihtiyacını karşılayan ve 1975 yılında yüksek öğretim kapsamına alınmış olan meslek yüksekokulları, 1977 yılından itibaren çeşitli konularda çok sayıda öğrenciyi mezun etmiştir. Türkiye’de 2008 yılı itibariyle Devlet ve Vakıf üniversitelerine bağlı MYO sayısı ile ilgili istatistiki bilgi YÖK. istatistiklerinden elde edilerek Tablo: 1’ deki verilere ulaşılmıştır.³ Çalışmada MYO. sayıları tespit edilirken sosyal programlar ve teknik programlar esas alınmış, sağlık bilimleri ve adalet MYO. sayıları dikkate alınmamıştır. Bu çerçevede, 2008 yılı itibariyle Türkiye’de sosyal ve teknik programları içeren devlet üniversitesine bağlı 458 MYO., Vakıf üniversitesine bağlı 27 MYO. bulunmaktadır. Tablo 1’den görüldüğü gibi, Marmara bölgesi, Devlet üniversitelerine bağlı 106 MYO. ve Vakıf üniversitelerine bağlı 16 MYO. ile birinci sırada yer almakta, 2008 yılında toplam MYO. Sayısının %25’ine sahip olmaktadır. Güneydoğu Anadolu bölgesi 28 MYO. ile son sırada yer alırken, bu bölgeyle birlikte Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgesinde vakıf üniversitesine bağlı MYO. bulunmamaktadır.

³ <http://osym.gov.tr> “Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı”

Tablo 1: 2008 yılında Adalet ve Sağlık Bilimleri Dışında Bölgelere Göre MYO Sayısı ve Yüzde Dağılımı

Bölge	Devlet Üniversitelerine Bağlı MYO Sayısı	Vakıf Üniversitelerine Bağlı MYO Sayısı	Top.	%
Marmara	106	16	122	25
İç Anadolu	79	8	87	18
Ege	73	2	75	16
Karadeniz	65		65	13
Akdeniz	61	1	62	13
Doğu Anadolu	46		46	9
Güneydoğu	28		28	6
Toplam	458	27	485	100

Meslek yüksekokullarındaki programların YÖK.’ün 2009 yılında belirlediği bölüm isimleri altında gruplandırılmasıyla hazırladığımız Tablo:2’de; sosyal programlar grubunda Açık öğretim Fakültesi dışındaki, “Finans-Bankacılık ve Sigortacılık”, “Muhasebe ve Vergi Uygulamaları”, “Yönetim ve Organizasyon”, “Pazarlama ve Dış Ticaret, Toptan ve Perakende Satış”, “Büro Hizmetleri ve Sekreterlik”, “Otel, Lokanta, Seyahat ve Turizm-Eğlence Hizmetleri” ve “Çocuk Gelişimi” bölümleri bünyesindeki programlar yer almaktadır.

Tablo 2’de, Marmara bölgesinin, MYO. sayısında birinci sırada yer aldığı gibi, sosyal ve teknik programlarda da en yüksek payı alan bölge olduğu görülmektedir.. Bu bölgedeki 724 sosyal programın 425’i Devlet üniversitelerine bağlı iken 299’u Vakıf üniversitelerine bağlı programlardır. Görüldüğü gibi, Türkiye’de Vakıf üniversitelerine bağlı meslek yüksekokullarında en fazla sosyal programa sahip olan bölge, yine Marmara bölgesidir. Programların bölgelere dağılımında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri hem sosyal programlarda, hem de teknik

programlarda en düşük payı almaktadır- lar.

Tablo 2: Türkiye’de 2008 yılında Bölgelere Göre Sosyal ve Teknik Programların Dağılımı

Programlar	Sosyal Programlar			Teknik Programlar		
	Devlet Üniv.	Vakıf Üniv.	Toplam	Devlet Üniv.	Vakıf Üniv.	Toplam
Marmara	425	299	724	575	183	758
Ege	324	26	350	420	10	430
Karadeniz	276		276	358		358
Akdeniz	260	8	268	381	1	382
İç Anadolu	233	32	265	426	28	454
Doğu Anadolu	151		151	276		276
Güneydoğu	105		105	143		143
Toplam	1.774	365	2.139	2.579	222	2.801

Sosyal programlar kapsamında bulunan özellikle Yönetim ve Organizasyon bölümünün muhasebe programı dışındaki bazı sosyal programlarından mezun olan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmesi mümkündür. Ancak çalışmada, bölümlerin açılış amaçları ve ders programlarındaki muhasebe derslerinin yoğunluğu dikkate alınarak doğrudan muhasebe mesleğine ara elaman yetiştiren “muhasebe ve vergi uygulamaları” programı esas alınmış ve Tablo 3 hazırlanmıştır.

Tablo 3: 2008 ve 2004 Yıllarında Bölgelere Göre Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Program Sayıları ve Değişim Oranı

Bölge	2008 Yılı Program Sayısı	2004 Yılı Program Sayısı	Değişim Oranı(%)
Marmara	123	38	224
Akdeniz	78	25	212
Ege	74	31	139
Karadeniz	90	41	120
Güneydoğu	33	22	50
İç Anadolu	63	56	13
Doğu Anadolu	47	50	-6
Toplam	508	263	93

Tablo 3’ den görüldüğü gibi 2008 yılında Türkiye genelinde muhasebe mesleğine ara elaman yetiştiren “Muhasebe ve Vergi Uygulamaları” programı sayısı toplam 508’dir. Tabloda 2008 ve 2004 yıllarında devlet ve vakıf üniversitelerindeki

muhasebe ve vergi uygulamaları program sayıları toplam olarak verilmiştir. Marmara bölgesi Devlet üniversitelerinde 100 ve Vakıf üniversitelerinde 23 olmak üzere, toplam 123 program ile en fazla muhasebe programına sahip olan bölgedir. Marmara

bölgesini 90 program ile Karadeniz bölgesi takip etmektedir. Doğu ve Güneydoğu bölgeleri dağılımda en az pay alan bölgelerdir. İç Anadolu bölgesini 59'u devlet 4'ü Vakıf üniversitelerinde olmak üzere 63 program ile 5.sırada yer almaktadır. YÖK. İstatistiklerine göre 2008 yılı için, Vakıf üniversitelerindeki muhasebe programlarının toplam içindeki payı sadece % 5,6 olarak hesaplanmaktadır.

4. Ülkemizde Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Durumu ve Bölgelere Göre Başarı Değerlemesi

1990'lı yıllarda başlayan küreselleşmeyle birlikte sürdürülebilir ekonomik kalkınma için muhasebecilik, mali müşavirlik mesleğine önemli görevler düşmektedir. Mesleğin icrası itibariyle teknik muhasebe bilgisine sahip olmanın yanında, işletme ile ilgili finansal bilgilerin tam, doğru, tarafsız ve etkin bir şekilde sunulması gerekmektedir. Kaliteli bilgi ve isabetli işletme kararı çerçevesinde önemi her geçen gün artan muhasebe mesleği için muhasebe eğitiminin kalitesi temel belirleyici konumundadır.

Türkiye'de muhasebe eğitimi üniversitelerin ilgili fakülteleri ve meslek yüksekokullarının yanı sıra meslek liselerinde, özel dershanelerde, TÜRMOB'a bağlı "Temel Eğitim ve Staj Merkezi"nde verilmektedir. Muhasebe mesleğini yapmaya hak kazanmış kişilerin, mesleği fiilen yürütürken hangi eğitim sürecinden geçerek mesleki değişim kazandıkları önem arz etmektedir. Muhasebe sisteminin etkinliği ve verimliliği sistemin uygulamasını yapacak muhasebecilerin kaliteli ve iyi eğitilmiş olmasına bağlıdır. Türkiye'de meslek yüksekokullarındaki eğitimin muhasebe mesleğine katkısını değerlendirme amacını taşıyan çalışmamızda ülkemizdeki meslek mensuplarının eğitim istatistik-

leri Tablo 3'de görülmektedir. Muhasebe meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliklerle ülkede SM ünvanı kaldırılmış ve yapılan değişiklik SMMM olabilmeyi sadece lisans mezunları için mümkün hale getirmiştir. Değişiklik öncesinde ön lisans mezunları SM ve 4 yıllık staj ve sınav koşuluyla da SMMM olabilmekteydi. 2008 yılı verileri ile değerlendirme yapılmasının nedeni değişiklikle SM ünvanının kaldırılması öncesinde meslek yüksekokullarının muhasebe mesleğine katkısını görebilmektir.

TÜRMOB'un çalışma raporundaki 2008 yılı Ağustos sonu rakamlarıyla 28 993 SM, 42 486 SMMM ve 3 815 YMM. olmak üzere bu tarih itibariyle toplam meslek mensubu sayısı 75.494'dür. ⁴ Bu meslek mensuplarının eğitim durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4: 2008 Yılında SM SMMM ve YMM Eğitim İstatistiği Oranları ⁵

	Lisansüstü	Lisans	Önlisans	Lise ve Dengi	İlköğretim
YMM	% 23	% 77			
SMMM	% 4	% 96			
SM	% 1	% 26	% 18	% 48	% 7

2008 yılında Tablo 4'de görüldüğü gibi 3.815 olan yeminli mali müşavir sayısının %23'ü lisansüstü mezunu, %77'si ise lisans mezunudur. Serbest muhasebeci mali müşavir olan 42.686 meslek mensubunun sadece %4'ü lisansüstü mezunu iken %96'sı lisans mezunudur. 28.993 olan serbest muhasebecilerin eğitim durumları incelendiğinde %1 lisansüstü mezunu

⁴ TÜRMOB 2007-2008 Çalışma Raporu, TÜRMOB Yayınları No: 349 Ankara 2008, s: 5.

⁵ A.g.k., s: 5.

%26'ı lisans mezunu iken meslek yüksekokulu ya da bu düzeydeki önlisans mezunlarının oranı %18 de kalmıştır. Buna göre meslek yüksekokullarının muhasebe programları mezunlarının muhasebe mesleğine yönelme oranı %18 olarak gözükmektedir. Ticaret lisesi ya da dengi lise mezunlarının oranı ise %48'dir.

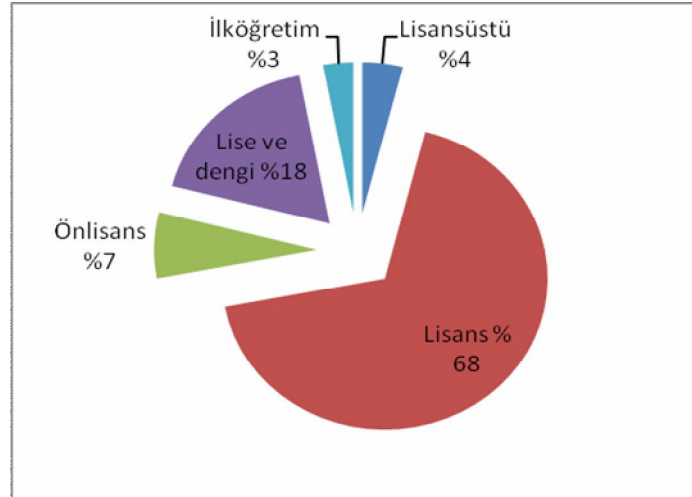
Bu sayılardan hareketle Tablo 5 hazırlanmıştır. Tabloda eğitim durumlarına ait, YMM., SMMM. ve SM ait sayılar faaliyet raporuna göre Tablo 4'de verilen meslek mensuplarının eğitimden aldıkları payların yüzdesi kullanılarak hazırlanmıştır. Örneğin Tabloda lisansüstü eğitim yapmış olan 877 YMM, Tablodaki toplam YMMM sayısının %23'dür.

Tablo 5: 2008 yılında SM, SMMM ve YMM'lerin eğitim durumları

	Lisansüstü	Lisans	Önlisans	Lise ve Dengi	İlköğretim	Toplam
YMM	877	2.938				3.815
SMMM	1.707	40.979				42.686
SM	290	7.538	5.219	13.917	2.030	28.993
Toplam	2.874	51.455	5.219	13.917	2.030	75.495

Tablo 5'de hazırlanan verilerle YMM., SMMM. ve SM.'in eğitimden aldıkları payların yüzde dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir. Tablo 5'den lisans mezunu olan 51.455 meslek mensubunun, 75.495 toplam meslek mensubu içindeki yüzde payı %68 olarak hesaplanabilmektedir. Buna göre meslek mensuplarının %68 gibi önemli bir bölümünün lisans mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Ön lisans mezunlarının eğitimden aldığı pay ise sadece %7 dir.⁶

Şekil 1: SM, SMMM ve YMM Eğitimden Aldıkları Pay

⁶ A.g.k., s: 6.

TESMER'in sürekli eğitim faaliyetleri kapsamında yürüttüğü en önemli projelerden birisi, stajyerlerin zorunlu eğitimidir. Serbest Muhasebeci Mali müşavirlik ve Serbest Muhasebecilik Staj Yönetmeliği'nin⁷ 10. maddesi gereğince SM ve SMMM. adaylarının staj sırasında tabi olacakları zorunlu eğitim programı "TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi" tarafından 2005 Ocak ayında başlatılmıştır.⁸

Yönetmelik ile getirilen en önemli uygulama Staja başlama değerlendirilmesidir. Bu değerlendirmeler Nisan 2000 dönemine kadar oda Başkanlıkları tarafından önerilen ve TESMER'in atadığı komisyonlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Staja başlama sınavları, 2000-2003 tarihleri arasında ÖSYM tarafından yapılmış, 2004 tarihinden itibaren de Anadolu Üniversitesi tarafından merkezi olarak yapılmaya başlanmıştır.

2004-2008 yılları arasında her yıl dört dönem yapılan "staja başlama sınavı" sonuçlarında ön lisans mezunlarının bölgelere göre başarı durumlarını belirleyebilmek amacıyla çalışma yapılarak Ek: 1, Ek: 2, Ek: 3, Ek: 4, Ek: 5 hazırlanmıştır. Ek tablolarında yer alan ön lisans mezunlarının bölgelere göre başarı oranları Tablo 6'da gösterilmiştir.

2008 yılında Marmara Bölgesi toplam 123 "Muhasebe ve Vergi Uygulamaları" programı sayısı ile birinci sırada yer alırken, Ek:5'de görüldüğü gibi aynı yıl sınava önlisans mezunu 159 aday katılmış ve % 10 başarı ile başarı sıralamasında dördüncü olmuştur.

Ege Bölgesi 2008'de 74 program sayısı ile bölgeler arasında 4. sıradadır. Sınava katılan aday sayısı 82 başarı yüzdesi ise %16 ile başarı sıralamasında birinci olduğu görülmektedir. Eklerde yer alan oranlar incelendiğinde, ticaret ve dengi lise mezunları ile önlisans mezunlarının başarı ortalamaları arasında farklar olmakla birlikte birbirine yakındır.

Tablo 6: Bölgelere Göre Ön Lisans Mezunlarının "Staja Başlama Sınavı" Başarı Oranları

	2004	2005	2006	2007	2008
Bölge	Başarı%	Başarı%	Başarı%	Başarı%	Başarı%
Marmara	15	11	16	13	10
İç Anadolu	11	10	17	14	13
Ege	36	8	13	13	16
Akdeniz	15	6	13	10	17
Karadeniz	6	9	8	5	8
Doğu	5	8	3	6	4
Güneydoğu	3	10	7	10	6

Bölgeler itibariyle yıllara göre başarı durumu karşılaştırıldığında, Ege Bölgesinde önlisans mezunlarının başarı oranları 2004'den 2008'e %36'dan %16'ya düşmüştür. Ege bölgesini takiben Marmara bölgesinde 2006 yılında bir artış olmakla beraber 2008 yılında başarı oranı %10'a düşmüştür. Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu bölgeleri başarı sıralamasında oldukça düşük bir pay almaktadır.

Ülke genelinde ilgili fakülte ve meslek yüksekokulları ile ticaret ve dengi liselerden mezun olanların 2004-2008 yılları arasında genel değerlendirmesini yapmak üzere Tablo 7 ve Grafik 1 hazırlanmıştır.

⁷ 23 Ağustos 1997 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

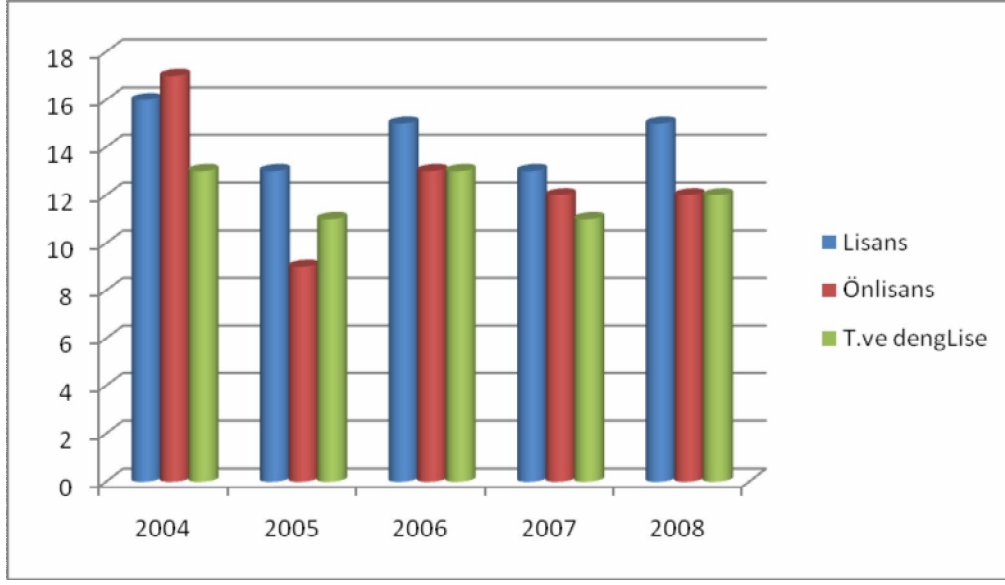
⁸ TÜRMOB Çalışma Raporu 2006-2007, TÜRMOB yayınları 323, Ankara, 2007, s: 174.

Tablo 7: Türkiye Genelinde Yıllara Göre Tüm Mezunların Başarı Oranları (%)

Eğitim Düzeyi	2004	2005	2006	2007	2008
Lisans	16	13	15	13	15
Önlisans	17	9	13	12	12
T.ve deng Lise	13	11	13	11	12

Grafik 1 Türkiye Genelinde Yıllara Göre Mezunların Başarı Oranları (%)

2004, 2005, 2006, 2007, 2008 yıllarında sırasıyla önlisans mezunlarının başarıları; %17, %9, %13, %12, %12 dir. Ayrıca, Ekler incelendiğinde bölgeler arasındaki başarı sıralaması da önlisans mezunlarına göre yapılmıştır ve yıllara göre sırasıyla Ege, Marmara, İç Anadolu, İç Anadolu ve Akdeniz bölgesi birinciliğe yerleşmiştir. Gerek başarı yüzdesine, gerekse yıllara göre sınava katılan aday sayısına bakıldığında, Doğu ve Güneydoğu bölgeleri son sıralardadır.

Adayların eğitim düzeylerine göre staj sınavı başarı oranlarını değerlendirmek üzere yapılan çalışma eklerde yer almaktadır. Ticaret ve dengi lise mezunlarının başarı yüzdesi, yıllara göre sırasıyla, %13,

%11, %13, %11, %12' dir. Bu oranlar önlisans mezunlarının başarı durumlarının lise mezunlarına çok yakın olduğunu hatta bazı yıllar, lise mezunları lehine azda olsa farklılıkların olduğunu göstermektedir. Bu durum, 2008 yılında yeni meslek yasası ile meslek mensubu olabilmek için lisans tamamlama gereğinin ne kadar yerinde olduğuna işaret etmektedir. Sınavsız geçişlerden dolayı öğrencilerin MYO.'larını lisenin devamı olarak görmeleri ve üniversitede okudukları bilincinde olmamaları gibi nedenlerle eğitimlerine önem vermemeleri, sistemin kolay mezuniyeti sağlaması, MYO.'larından beklenen başarıyı getirmemiştir.

5. Meslek Yüksekokullarının Muhasebe Mesleğine Katkısı

Çalışmanın bu bölümünde, 2004 ve 2008 yıllarında tespit ettiğimiz MYO

sayılarındaki değişimin, bu yıllardaki staja başlama sınavı başarı oranlarına yansımalarını belirleyebilmek amacıyla, Tablo 8 hazırlanmıştır.

Tablo 8: 2008 ve 2004 Yıllarında Bölgelere Göre Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Program Sayıları ve Değişim Oranı ile Aynı Yıllardaki Staj Sınavı Başarı oranları ve Değişim Oranı

Bölge	2008 Yılı Program Sayısı	2004 Yılı Program Sayısı	Değişim Oranı (%)	2008 Yılı Staj Sınavı Başarı Oranı	2004 Yılı Staj Sınavı Başarı Oranı	Değişim Oranı (%)
Marmara	123	38	224	10	15	-33
Akdeniz	78	25	212	17	15	13
Ege	74	31	139	16	36	-55
Karadeniz	90	41	120	8	6	33
Güneydoğu	33	22	50	6	3	100
İç Anadolu	63	56	13	13	11	18
Doğu Anadolu	47	50	-6	4	5	-20
Toplam	508	263	93	12	17	-29

Tablo 8'e göre, Marmara bölgesi, muhasebe ve vergi uygulamaları program sayısındaki %224 artışla ilk sıradadır. Bölgeyi %212 artış oranıyla Akdeniz bölgesi izlemektedir. Doğu Anadolu bölgesinde program sayısı ise %6 azalma göstermiştir. 2008 ve 2004 yıllarında Marmara bölgesindeki program sayısında önemli bir artış sağlanmasına rağmen staj sınavı başarı oranı %33 azalmıştır. Ege bölgesinde program sayısı %139 artmış, başarı oranı %55 azalmış, Doğu Anadolu bölgesinde program sayısı %6 azalmış, başarı oranı da %20 azalmıştır. Türkiye geneline bakıldığında program sayısındaki %93'lük artışa karşılık başarı oranı %29 azaldığı görülmektedir.

Tablodan çıkan sonuç, 2008 rakamlarıyla, bölgelerdeki muhasebe ve vergi uygulamaları programlarının sayısındaki artış ile sınav başarı oranındaki artış arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığıdır. Gerçekten de bazı bölgelerde program sayısı artarken başarı oranı artmakta, bazı

bölgelerde ise, program sayısı artarken başarı oranı azalmaktadır.

6. Sonuç

1975 yılında yüksek öğretim kapsamına alınan MYO'larının sayısı başlangıçta 57 iken, bu sayı, sağlık bilimleri ve adalet MYO'ları hariç, 2008 yılında Devlet üniversitelerinde 458, Vakıf üniversitelerinde 27 olarak görülmektedir.. 2008 yılı itibarıyla MYO'larında 2.139 sosyal program bulunmaktadır ve bu sayının 508'i muhasebe programıdır. 2008 yılı itibarıyla, muhasebe programı sosyal programlar içinde %24 düzeyinde bir paya sahiptir. 2004 yılında ise muhasebe program sayısı 263'dür.

Meslek Yüksekokulunun hedefi, öğrencilerine öncelikle temel bilimleri içeren bilgileri kazandırmak, bunun yanı sıra bireylerin temel yeterlilikleri üzerine mesleki bilgi ve becerilerle donatılmasını sağlamaktır. Yapılan çalışma göstermiştir ki, 2004 yılında meslek mensubu olabilmek

amacıyla staja başlama sınavına katılanlar arasında lisans mezunlarının başarı oranı %16 iken önlisans mezunlarının başarı oranı %17 olarak daha yüksek paya sahiptir. Bununla birlikte, bu olumlu fark önlisans mezunlarının aleyhine yıllar içerisinde değişen oranlarda azalmıştır. 2005, 2006, 2007, 2008 yıllarında sırasıyla; %9, %13, %12, %12 MYO sayısı artarken, sınav katılım sayısının aynı oranda artmadığı, hatta özellikle 2008’de önemli bir azalma olduğu görülmektedir. Bu somut durum, MYO. sayısının artmasına rağmen başarının azaldığını göstermektedir. Bunun nedenleri arasında sınavsız geçiş sistemi, öğrencilerin meslek motivasyonlarının yetersizliği, öğretmenlerin mesleki bilgilerini geliştirme ihtiyacı gibi konular belirtilmektedir. 2002-2003 döneminde başlayan MYO’na ticaret liselerinden sınavsız geçiş sistemi, yıllar içinde meslek yüksekokullarında eğitim kalitesini düşürmüştür. Ayrıca, lise yıllarında yeterli bir mesleki yönlendirme olmadığı için birçok MYO öğrencisi istemediği meslek dalında eğitim görmek durumunda kalmaktadır. Büyük çoğunluğunu lisans ve yüksek lisans mezunlarının oluşturduğu aday meslek mensuplarının, staj sonunda başarmak zorunda oldukları yeterlilik sınavındaki başarı, yüksek öğrenimde aldıkları eğitim ile doğru orantılıdır. Bu nedenle ilgili yüksek öğrenim kurumlarının eğitim kalitesinin artırılması ve çağın gereksinimlerine cevap vermesi mesleğin gelişimi açısından son derece önemlidir.

Eğitim, iş yaşamı için zorunlu temel bilgileri içerdiğinden, gerçek yaşamla bağdaşabilir, kullanılabilir ve güncel olmak zorundadır. Özellikle muhasebe eğitimi, günün dinamik işletme koşullarına paralel ve piyasa koşullarının gerektirdiği özellikleri kazandırıcı olmalıdır. Mezunlarının iş hayatındaki başarısı, üniversitenin

eğitim kalitesini yansıtmaktadır. Muhasebe eğitimi her türlü işletme için, muhasebeci yetiştirmesi nedeniyle; programlarını, sistemlerini, piyasaya uygun hale getirme konusunda üzerinde önemli bir sorumluluğu taşımaktadır. MYO’ları açılırken sektörün taleplerinin göz önüne alınması, programlarda belirli ve özel bir amaç yerine genel amaca hizmet eden eğitimin verilmesiyle sektörün istediği standartlara sahip MYO. mezunu bulmasında sıkıntılar yaşanmasına yol açmaktadır. MYO.’ları ile sektör arasında işbirliğini güçlendirmek, tarafların eğitime katkılarını arttırmak için sanayici ve meslek odaları arasında gerekli ortak adımlar atılması ve bütün tarafların mezuniyet öncesi ve sonrasında eğitime yönelik katkılarını sürdürmeleri beklenmektedir.

Kaynakça

GENÇTÜRK Mehmet, DEMİR Yusuf, ÇARIKÇI Oğuzhan, “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Finans Eğitimine Bakış Açuları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama” Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF dergisi, 2008 Cilt.13, Sayı 1.

KIZGIN Yıldırım, “Sınavsız Geçiş (METEB) Sistemi İle Gelen Öğrencilerin Başarılarının İstatistiksel Analizi: Muğla Üniversitesi Muğla Meslek Yüksekokulu Örneği”, “İs,Güç”, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, Haziran 2005.

PEKDEMİR,Recep “Meslek Yüksekokulları ve Bu Okullarda okutulan Muhasebe Derslerinin Durumu”, İ.Ü İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergisi Yıl 12 (Şubat-Mayıs 1986), 55

TÜRMOB 2007-2008 Çalışma Raporu, Türmob Yayınları No: 349 Ankara 2008

TÜRMOB 2007-2008 Çalışma Raporu, Türmob Yayınları No: 349 Ankara 2008

TÜRMOB Çalışma Raporu 2006-2007, TÜRMOB yayınları 323, Ankara, 2007

http:osym.gov.tr “Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı.

EKLER

EK1: 2004 Staja Başlama Sınav Sonuçları

2004	Lisans				Önlisans				Ticaret Lisesi			
	Bölgeler	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı %	Başarılı	Başarısız	Katılım
Ege	258	1.800	2.058	13	55	97	152	36	24	151	175	14
Marmara	1.627	7.735	9.362	17	38	211	249	15	77	453	530	15
Akdeniz	186	1.218	924	20	15	87	102	15	12	107	119	10
İç Anadolu	481	2.357	2.978	16	11	90	101	11	35	243	278	13
Karadeniz	99	648	697	14	4	63	67	6	4	66	70	6
Doğu	45	361	406	11	2	37	39	5	1	41	42	2
Güneydoğu	44	446	490	9	1	28	29	3	13	80	93	14
Toplam	2.740	14.565	16.915	16	126	613	739	17	166	1141	1307	13

EK 2: Tablo 2005 Staja Başlama Sınav Sonuçları

2005	Lisans				Önlisans				Ticaret Lisesi			
	Bölgeler	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%	Başarılı	Başarısız	Katılım
Marmara	2.267	13.122	15.389	15	36	286	322	11	64	492	556	12
İç Anadolu	663	4.975	5.638	12	14	127	141	10	46	372	418	11
Güneydoğu	96	519	715	13	4	38	42	10	11	55	66	17
Karadeniz	128	1.188	1.316	10	6	60	66	9	7	77	84	8
Ege	397	2.914	3.311	12	9	111	120	8	17	204	221	8
Doğu	66	528	598	11	2	23	25	8	0	38	38	0
Akdeniz	354	2.527	2.881	12	9	127	139	6	25	163	188	13
Toplam	3.971	25.773	29.848	13	80	772	855	9	170	1.401	1.571	11

EK3: Tablo 2006 Staja Başlama Sınav Sonuçları

2006	Lisans				Önlisans				Ticaret Lisesi			
	Bölgeler	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%	Başarılı	Başarısız	Katılım
İç Anadolu	769	5.211	5.980	13	21	102	123	17	43	335	378	11
Marmara	2.876	14.947	17.815	16	44	239	283	16	79	470	549	14
Ege	890	3.078	3.968	22	16	107	123	13	26	181	207	13
Akdeniz	401	1.902	3.203	13	14	96	110	13	24	164	188	13
Karadeniz	147	1.278	1.425	10	4	48	52	8	12	60	72	17
Güneydoğu	102	1.035	1.137	9	4	55	59	7	11	61	72	15
Doğu	61	580	641	10	1	35	36	3	5	33	38	13
Toplam	5.246	28.031	34.169	15	104	682	786	13	200	1.304	1.504	13

EK4: Tablo 2007 Staja Başlama Sınav Sonuçları

2007	Lisans				Önlisans				Tic.ve Dengi Lise			
	Bölgeler	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı %	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı %	Başarılı	Başarısız	Katılım
İç Anadolu	835	5.737	6.572	13	18	109	127	14	29	283	312	9
Marmara	3.160	17.118	22.978	14	40	266	306	13	75	484	559	13
Ege	541	3.361	3.902	14	16	103	119	13	22	181	203	11
Akdeniz	439	3.066	3.505	13	15	136	151	10	18	160	178	10
Güneydoğu	158	1.140	1.298	12	5	47	52	10	10	60	70	14
Doğu	90	639	729	12	2	29	31	6	2	26	28	7
Karadeniz	130	1.396	1.526	9	3	56	59	5	7	65	72	10
Toplam	5.353	32.457	40.510	13	99	746	845	12	163	1.259	1.422	11

EK5: Tablo 2008 Staja Başlama Sınav Sonuçları

2008	Lisans				Önlisans				Tic. ve Dengi Lise			
Bölgeler	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%	Başarılı	Başarısız	Katılım	Başarı%
Akdeniz	216	1.012	1.702	13	11	55	66	17	9	86	95	9
Ege	319	2.362	2.681	12	13	69	82	16	11	114	125	9
Marmara	2.352	11.426	13.778	17	16	143	159	10	55	338	393	14
İç Anadolu	554	3.732	4.286	13	11	80	86	13	33	217	250	13
Karadeniz	84	864	948	9	3	35	38	8	7	46	53	13
Güneydoğu	106	757	863	12	2	29	31	6	5	53	58	9
Doğu	45	383	428	11	1	27	28	4	1	23	24	4
Toplam	3.676	20.536	24.686	15	57	438	490	12	121	877	998	12

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE SERMAYE HAREKETLERİ - 2

Sıra	Finansal Para Sofistikasyonu		Denetim ve Raporlama Standartlarının Kalitesi		Yurtiçi Finansal Sektör Liberalizasyonu		Menkul Kıymetler Borsalarının Düzenlenmesi		Yerel Hisse Senedi Piyasası Yoluyla Finansman	
	Ülke Sırası/ Ekonomi	Skor	Ülke Sırası/ Ekonomi	Skor	Ülke Sırası/ Ekonomi	Skor	Ülke Sırası/ Ekonomi	Skor	Ülke Sırası/ Ekonomi	Skor
33	Ürdün	4,78	İspanya	4,99	Kolombiya	4,89	İsrail	4,53	İngiltere	4,19
34	Peru	4,66	Kore	4,93	Peru	4,78	Şili	4,52	Belçika	4,17
35	Suudi Arabistan	4,61	Polonya	4,89	Suudi Arabistan	4,74	İrlanda	4,5	Filipinler	4,1
36	Meksika	4,55	Filipinler	4,86	Arjantin	4,65	Meksika	4,46	Kuveyt	4,09
37	Kuveyt	4,52	Slovakya	4,84	Kore	4,08	Suudi Arabistan	4,4	Danimarka	4,09
38	Endonezya	4,5	Kuveyt	4,83	Kuveyt	4,02	Bangladeş	4,37	Almanya	4,02
39	Kore	4,49	Peru	4,79	Vietnam	3,97	Mısır	4,33	Polonya	4
40	Macaristan	4,34	Meksika	4,74	Çek Cum.	3,84	İspanya	4,29	Bahreyn	3,9
41	Kolombiya	4,32	Brezilya	4,72	Mısır	3,69	Türkiye	4,25	Türkiye	3,89
42	İtalya	4,25	Çin	4,71	Pakistan	3,66	Pakistan	4,21	Çin	3,89
43	Polonya	4,23	Endonezya	4,63	Kazakistan	3,58	İtalya	4,19	Peru	3,87
44	Filipinler	4,2	Pakistan	4,35	Macaristan	3,54	Filipinler	4,18	İspanya	3,8
45	Nijerya	4,13	Türkiye	4,22	Polonya	3,54	Peru	4,18	İtalya	3,69
46	Çin	3,98	Kolombiya	4,2	Ukrayna	3,38	Kolombiya	4,12	Kolombiya	3,64
47	Pakistan	3,97	Kazakistan	4,07	Çin	3,26	Slovakya	4,11	İrlanda	3,43
48	Mısır	3,78	İtalya	3,95	Hindistan	3,19	Arjantin	4,06	Meksika	3,31
49	Venezuela	3,7	Nijerya	3,92	Slovakya	3,17	Vietnam	4,03	Slovakya	3,18
50	Rusya	3,59	Arjantin	3,88	Endonezya	2,8	Çin	4,02	Rusya	3,08
51	Kazakistan	3,5	Vietnam	3,85	Türkiye	2,78	Kuveyt	4,02	Kazakistan	3,07
52	Arjantin	3,45	Venezuela	3,77	Rusya	2,16	Venezuela	3,48	Macaristan	3,02
53	Vietnam	3,41	Ukrayna	3,68	Venezuela	1	Rusya	3,3	Ukrayna	2,8
54	Ukrayna	3,37	Rusya	3,66	Bangladeş	Yok	Kazakistan	3,19	Venezuela	2,71
55	Bangladeş	2,88	Bangladeş	3,59	Ürdün	yok	Ukrayna	2,69	Arjantin	2,66
										2,66

Kaynak: World Economic Forum.
The Financial Development Report, 2009.
Sermaye Piyasası Kurulu